

Opprettet: 04.11.2022

Sist revidert: 04.11.2022

Sist oppdatert: 04.11.2022

Grunnlagsinformasjon: Atomberedskap

Bakgrunn

Ved en eventuell atomulykke, kan radioaktivt jod spres med luften og videre tas opp i kroppen når det pustes inn gjennom forurenset luft, eller inntas fra mat og drikke forurenset med radioaktivt jod.

Det er flere grunner til at norske myndigheter nå går aktivt ut og anbefaler beredskap mot eventuelle atomulykker: En stadig endring i verdens trusselbilde, foreldelse av Europas kjernekraftverk og økende ferdsel med reaktordrevne fartøy langs norskekysten, er alle faktorer som er avgjørende for myndighetenes anbefalinger.

Scenariene med høyest sannsynlighet for radioaktivt nedfall i Norge er heldigvis scenarier med relativt lav risiko. Det radioaktive utslippet vil være luftbårent, som vil si at det "fraktes" med vinden fra utslippsområdet og ut i verden. Det betyr at vindretningen fra utslippsområde vil avgjøre om utslippsskyen kommer vår vei eller ikke. Avstanden fra utslippsområdet til Norge vil også påvirke eksponeringsgraden, da utslippet vil fortynnes med luften.

Om det skulle oppstå et utslipp av radioaktive stoffer i Ukraina, og vinden blåser mot Norge, vil det ikke føre til akutt fare for folk i Norge. Avstanden er så stor at utslippet vil fortynnes kraftig før det kommer hit. I disse tilfellene vil det være snakk om lave doser, uten akutte symptomer og skader. Det vil ikke være nødvendig å ta jod-tabletter når den radioaktive skyen passerer. Barn og voksne kan være utendørs i Norge fordi konsentrasjonen av eventuelle radioaktive stoffer i luften vil være lav. Radioaktive stoffer i luften fortynnes gradvis. Radioaktive stoffer som faller ned på bakken, kan derimot bli liggende lenge, som vi opplevde etter Tsjernobyl. Derfor vil eventuelle tiltak rette seg mot landbruk og matproduksjon som vil være mest utsatt.

Kort fortalt om situasjonen i Ukraina

Dersom det skulle skje et utslipp av radioaktive stoff i Ukraina, vil konsekvensene for Norge være begrenset på grunn av avstanden mellom landene. Selv med et stort utslipp i Ukraina, der vinden blåser mot Norge, vil det i hovedsak føre til tiltak i norsk matproduksjon.

Utslipp fra Ukraina vil være det mest sannsynlige scenariet, og man ser da at beredskap med jod-tabletter sikter mot scenarier med høyere risiko, men med mye lavere sannsynlighet.

Om det blir brukt taktiske atomvåpen i Ukraina, vil det ikke føre til konsekvenser for helse og miljø i Norge. Ødeleggelsene vil være totale der de treffer, og det vil være stråling i en radius rundt treffpunktet, men det er snakk om kilometer. Det radioaktive nedfallet vil være lokalt i Ukraina.

Ved et stort utslipp, der kilden til utslippet er i Norge, kan det bli aktuelt at personer mellom 18 og 40 år tar jodtabletter. Hvis en slik situasjon oppstår, vil myndighetene gi råd om hvem som bør ta jodtabletter.

Norsk Folkehjelps anbefaling

Ved utslipp av radioaktivt jod, er inntak av tabletter inneholdende naturlig jod et anbefalt og beskyttende tiltak. Det er kun høydose jod-tabletter som kan virke forebyggende på radioaktivt jod ved en atomulykke. Jodix 130 mg jod tabletter inneholder 130 milligram (mg) jod, og er det eneste produktet som kan brukes for dette formålet. Jodix er et reseptfritt legemiddel som kan kjøpes på apoteket for beredskap.

Jodtabletter er en del av egenberedskapen som generelt oppfordrer folk til å ha tilgjengelig, enten du er hjemme eller på hytta. Rådet om å ha jodtabletter kom allerede i 2018, da jodtabletter ble tilgjengelige på apotek.

Som en beredskap for mannskaper i Norsk Folkehjelp distribueres nå i tillegg jod-tabletter til lokallagene. **Lokallagene skal følge de til enhver tid gjeldende anbefalingene fra myndighetene.** I tillegg skal en avklare med nasjonal beredskapsleder/BLPD om en skal utføre oppdrag under forhold/miljøer som potensielt kan gi eksponering for radioaktive stoffer. Dette vil måtte vurderes for hvert enkelt tilfelle da det kan være store lokale forskjeller i forhold til strålingsdose, osv. I tillegg vil også oppdragets art og alvorlighet være en del av vurderingen.

Jod-tablettene som nå distribueres ut til lokallagene skal ikke under noen omstendighet deles ut for å dekke privat beredskap, men være tilgjengelige for våre mannskaper på oppdrag hvor myndighetene anbefaler inntak av Jod før eksponering av radioaktiv stråling.

Tablettene kommer i forseglet forpakning. Denne forseglingen skal ikke brytes før eventuell anbefaling fra myndighetene, og avklaring med nasjonal beredskapsleder, eller BLPD. Ubrukte, forseglede forpakninger returneres til hovedkontoret når situasjonen er stabilisert og utslippsrisikoen er normalisert.

Per nå er dette anbefalte tiltak. Vi jobber fortløpende med utredning av ytterligere tiltak og vil komme med mer informasjon når dette foreligger.

Virkning

Jod-tabletter beskytter skjoldkjertelen ved metning med ikke-radioaktivt jod ved atomeksplosjon/atomulykke. Inntak av 130 mg kaliumjodid straks man blir utsatt for stråling (nedfall) eller rett før eksponering (ankomst av nedfallskyen), forhindrer 90-99% av akkumulasjon av radioaktivt jod i skjoldkjertelen. Ved forsinket administrering (3-4 timer) er beskyttende eksponeringseffekt redusert til ca. 50%. Forebyggende effekt varer i 1-2 dager

Informasjon fra Statens legemiddelverk

Jodtabletter har som alle andre legemidler en påstemplet holdbarhetsdato. Jodtabletter er imidlertid svært stabile, noe som betyr at de beholder kvaliteten etter utløpsdato. Det er derfor ikke nødvendig å bytte ut tabletter som har gått ut på dato.

Oppdatert informasjon og generelle anbefalinger kan dere lese mer om på www.DSA.no.